

2023 (з оновленнями 2024–2025). URL: <http://pedagogy.dsru.in.ua/index.php/pedagogy/article/view/376> (Дата звернення: 06.04.2026).

3. Дужий Р.В., Деркач Т.М. Інтерактивні методи навчання в процесі курсової підготовки військовослужбовців Збройних Сил України // Інноватика в освіті. 2024. URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/28718/1/%D0%B7%D0%B0%D0%BC.%202141%20%D0%A21%20-%D0%86%D0%BD%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%B2%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%96-62-67.pdf> (Дата звернення: 06.04.2026).

4. Замотаєва Н.В. Військова педагогіка: історія, теорія, практика. Київ: Альфа Реклама, 2021. URL: <https://nuou.org.ua/assets/files/kvp/kvp-np-zamotaieva.pdf> (Дата звернення: 06.04.2026).

5. Клішин В.М. Взаємозв'язок креативності викладача вищого військового навчального закладу із якістю підготовки майбутніх офіцерів у реаліях сьогодення // Інноваційна педагогіка. 2025. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/83.2.26>.

Кривцова Ольга – викладач кафедри підготовки фахівців бойового забезпечення авіації факультету перепідготовки та підвищення кваліфікації авіаційного персоналу Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба
ORCID: 0009-0005-4220-0443

СИМУЛЯЦІЙНІ ТРЕНІНГИ ТА РОЛЬОВІ ІГРИ В ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ КУРСАНТІВ ВІЙСЬКОВИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Розглянуто сутність і специфіку застосування симуляційних тренінгів та рольових ігор у патріотичному вихованні курсантів військових закладів вищої освіти. Проаналізовано теоретичні засади цих методів та особливості їх адаптації до умов сучасної російсько-української війни. Особливу увагу приділено інтеграції реального бойового досвіду ЗСУ у створення сценаріїв симуляцій і рольових ігор. Розглянуто етапи практичної реалізації методів, їхні переваги для формування національної свідомості, морально-психологічної стійкості та патріотичної мотивації майбутніх офіцерів. Проаналізовано основні виклики впровадження симуляційних тренінгів і рольових ігор у воєнний період, зокрема ресурсні, психологічні та методологічні аспекти. Також розглянуто приклади ефективного застосування цих технологій у навчально-виховному процесі ВВНЗ. Узагальнено, що симуляційні тренінги та рольові ігри є потужним інноваційним інструментом патріотичного виховання, який забезпечує перехід від теоретичного засвоєння цінностей до їх глибокого особистісного переживання курсантами.

Симуляційні тренінги та рольові ігри є потужними інтерактивними методами патріотичного виховання курсантів військових закладів вищої освіти України. Вони дозволяють не лише передавати теоретичні знання, але й формувати емоційно-ціннісне ставлення до Батьківщини, розвивати національну свідомість, готовність до захисту держави та морально-психологічну стійкість в умовах сучасних викликів. У контексті російсько-української війни, особливо після повномасштабного вторгнення 2022 року, ці методи набувають особливого значення, оскільки дають можливість курсантам пережити ситуаційне моделювання реальних бойових і суспільних сценаріїв у безпечному навчальному середовищі [1].

Теоретичні засади симуляційних тренінгів і рольових ігор у патріотичному вихованні ґрунтуються на принципах діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів. Симуляційні тренінги передбачають використання спеціальних технічних засобів (тренажери, VR-системи, комп'ютерні симулятори) для відтворення бойових умов, тактичних ситуацій чи соціальних взаємодій. Рольові ігри, у свою чергу, базуються на розподілі ролей між учасниками, що сприяє емпатії, критичному мисленню та прийняттю рішень у контексті національних цінностей. У військовій педагогіці ці методи поєднують елементи гейміфікації з виховним компонентом, перетворюючи навчання на активний процес формування патріотичної ідентичності [2].

У системі військових закладів вищої освіти України, таких як Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, Національна академія Національної гвардії України та інші ВВНЗ, симуляційні тренінги та рольові ігри інтегруються в дисципліни гуманітарного циклу, військової психології, тактичної підготовки та морально-психологічного забезпечення. Їх застосування зумовлено необхідністю виховання у курсантів не лише професійних навичок, але й глибокої патріотичної мотивації, готовності до самопожертви та розуміння історичної місії Збройних Сил України. Бойовий досвід ЗСУ, накопичений у боях за Київщину, Харківщину, Донеччину та Херсонщину, активно використовується для створення реалістичних сценаріїв, що робить виховний процес автентичним і актуальним [3].

Симуляційні тренінги дозволяють моделювати широкий спектр ситуацій патріотичного спрямування. Наприклад, за допомогою VR-тренажерів курсанти можуть брати участь у віртуальних операціях з оборони територій, евакуації цивільного населення чи протидії інформаційній агресії. Такі тренінги розвивають не лише тактичне мислення, але й патріотичні почуття через переживання відповідальності за долю країни. Рольові ігри доповнюють цей процес, пропонуючи сценарії, де курсанти виконують ролі командирів, підлеглих, цивільних чи навіть представників противника [4].

Переваги симуляційних тренінгів і рольових ігор у патріотичному вихованні є вагомими. Вони підвищують мотивацію курсантів, оскільки дозволяють активно пережити патріотичні ідеї, а не лише вивчати їх

теоретично. Методи розвивають критичне мислення, командну згуртованість і здатність до швидкого прийняття рішень у невизначеності – якості, необхідні сучасному офіцеру. У процесі рольових ігор курсанти глибше усвідомлюють історичну пам'ять українського народу, героїзм захисників і особисту відповідальність за майбутнє держави. Крім того, ці технології сприяють формуванню емоційної стійкості та резилієнтності, зменшуючи ризик психологічного виснаження в майбутній службі [2].

Водночас існують певні виклики впровадження. По-перше, ресурсні обмеження: створення якісних VR-симуляцій і сценаріїв потребує сучасного обладнання та часу на підготовку. По-друге, психологічне навантаження – реалістичне моделювання бойових ситуацій може викликати сильні емоції, тому необхідний супровід військових психологів. По-третє, методологічна підготовка викладачів: не всі педагоги володіють навичками фасилітації рольових ігор. У воєнних умовах ці проблеми посилюються через обмежений доступ до техніки та ротацію кадрів. Для подолання рекомендується поєднувати симуляції з традиційними формами виховання, використовувати доступні онлайн-платформи та активно залучати міжнародний досвід НАТО [5].

Перспективи розвитку симуляційних тренінгів і рольових ігор пов'язані з цифровізацією військової освіти. Створення єдиної бази сценаріїв на основі досвіду ЗСУ, інтеграція штучного інтелекту в симулятори та розширення використання VR/AR-технологій дозволять зробити виховний процес ще більш реалістичним і масовим. Міжнародна співпраця з партнерами НАТО дасть можливість адаптувати кращі практики гейміфікації з урахуванням українського контексту. У повоєнний період ці методи стануть основою не лише для підготовки кадрів, але й для реабілітації та патріотичного виховання резерву [6].

Загалом, симуляційні тренінги та рольові ігри трансформують патріотичне виховання курсантів військових закладів вищої освіти від декларативних форм до глибокого особистісного переживання цінностей. Вони забезпечують органічний зв'язок між історичною пам'яттю, сучасними викликами війни та майбутньою службою, сприяючи формуванню високопрофесійного, патріотично мотивованого офіцерського корпусу Збройних Сил України. Подальше наукове осмислення та методичне вдосконалення цих технологій дозволить підвищити ефективність військової освіти та зміцнити обороноздатність держави.

Література

1. Атаманенко І.О. Розвиток військово-технічної компетентності курсантів. 2025. URL: <http://pnpu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/09/dysertacziya-atamanenka-i.o.-1.pdf>.
2. Канішевська Л.В., Журба К.О., Толочко С.В. та ін. Організаційно-педагогічні умови та технології забезпечення єдності фізичного і військово-патріотичного виховання. 2025. DOI <https://doi.org/10.32405/978-617-8011-04-8-2024-108>.
3. Лучанінова О.П. Психологічний супровід воєнного та післявоєнного періодів. 2025. 290 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745461/1/IAS_Reference-Book_2025.pdf.

4. Пантюхов Б.О. Патріотичне виховання курсантів вищих військових навчальних закладів як педагогічна проблема. Педагогічні науки. 2018. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/download/4601/4067/> (Дата звернення: 06.02.2026).
5. Horiacheva K. Leveraging of role-play games in military training cadets. 2024. DOI: <https://doi.org/10.53477/2284-9378-24-17>.
6. Skirda T. Methods of military-patriotic education. Інноваційна педагогіка. 2024. <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2024-28-2-153-162>.

Лук'яненко Сергій – викладач кафедри підготовки льотного складу та фахівців авіаційних штабів факультету перепідготовки та підвищення кваліфікації авіаційного персоналу Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба

ORCID: 0009-0002-5936-0476

КЕЙС-МЕТОД НА ОСНОВІ БОЙОВОГО ДОСВІДУ ЗСУ У ВИКЛАДАННІ ВІЙСЬКОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Розглянуто сутність і специфіку застосування кейс-методу на основі бойового досвіду ЗСУ у викладанні військової психології та гуманітарних дисциплін. Проаналізовано теоретичні засади кейс-методу та особливості його адаптації до реалій сучасної війни. Особливу увагу приділено інтеграції автентичного бойового досвіду ЗСУ, накопиченого після 2022 року, у створення навчальних кейсів. Розглянуто етапи практичної реалізації методу в системі військової освіти України. Проаналізовано переваги кейс-методу для формування професійних компетентностей військових психологів і офіцерів морально-психологічного забезпечення. Також розглянуто основні виклики впровадження даного методу в умовах воєнного часу та перспективи його розвитку. Узагальнено, що кейс-метод на основі бойового досвіду ЗСУ є потужним інструментом трансформації військової освіти, який забезпечує ефективний зв'язок теорії з практикою та сприяє розвитку психологічної резилієнтності майбутніх фахівців.

Кейс-метод (метод аналізу конкретних ситуацій, case-study) є однією з найефективніших інтерактивних педагогічних технологій у сучасній військовій освіті [1]. Він передбачає детальний розгляд реальних або максимально наближених до реальності професійних ситуацій, що вимагає від учасників активного аналізу проблеми, колективного обговорення, прийняття рішень, оцінки можливих наслідків та рефлексії власних дій. У контексті викладання військової психології та гуманітарних дисциплін у Збройних